

Samenvatting

Dit onderzoek beargumenteert dat gesitueerde kritische theorie die gebonden is aan geschiedenis, geopolitieke locaties en culturele context, de meest productieve benadering oplevert van een literaire tekst die gestuurd wordt door sociale kritiek en sociale veranderingen. De keuze voor postkoloniale literatuur van vrouwelijke schrijfsters bevestigde dit punt op een dubbele wijze.

Vanuit een feministisch perspectief bekritisieren de geselecteerde auteurs lokale patriarchaten en pleiten zij voor sociale veranderingen die de positie van vrouwen in de maatschappij in kwestie kan verbeteren.

Vanuit een postkoloniale invalshoek werpt de geselecteerde literatuur een blik op de natie in de post-onafhankelijkheidsperiode, tracht haar mislukkingen en spanningen in beeld te brengen, en probeert de scheiding tussen individu en staat, die vaak gecompenseerd wordt door alternatieve patronen van collectieve identiteit, onder woorden te brengen.

De uitgangspunten voor de representatie van de voorgestelde feministische transformaties en het zoeken naar nieuwe manieren om gemeenschappen uit te beelden, zijn de persoonlijke crises van een reeks van personages, waarbij deze problematische microwerelden gebruikt worden om bredere politieke en sociale kwesties in de betrokken locaties bloot te leggen.

Het vanuit feministische en postkoloniale theorieën gecombineerde kritische kader leverde een doeltreffende benadering op van de zes gekozen postkoloniale werken waarbij de beide benaderingen elkaar niet uitputten. Integendeel, het was interessant om te concluderen dat een significant deel van de intellectuele inhoud van de roman “in de schaduw” blijft wanneer niet wordt geëxperimenteerd met verschillende kritische blikken.

Deze studie beargumenteert tevens hoe belangrijk het is om de verschillen te onderkennen van een veranderlijk onderwerp als postkoloniale literatuur dat altijd gemarkeerd wordt door de “territorialisatie” van de tekst. “Territorialisatie” als poging om te komen tot zelfexpressie en het opeisen van een eigen onafhankelijke cultuur in relatie tot het ex-koloniale Europa en de hedendaagse dreiging van globalisering als een neokoloniale onderneming. Deze culturele diversiteit en de uitdrukking hiervan in de overeenkomstige literatuur erkennend, is in deze dissertatie getracht theorie op een niet-classificerende wijze te gebruiken door met een reeks richtlijnen de dialoog met de literaire teksten aan te gaan, waarbij de voornaamste punten om een vergelijkend platform te kunnen structuren voortvloeien uit de meest relevante kwesties van de teksten.

De belangrijkste ideeën die de analyse van de teksten vanuit een feministisch perspectief structureerden, waren de identificatie van normatieve rolmodellen om een aantal patronen van vrouwelijke identiteit in de maatschappij in kwestie te definiëren. Tegen deze achtergrond van “normaliteit” belichtte deze studie het innerlijk conflict van “afwijkende” vrouwelijke personages die op zoek zijn naar alternatieve rollen als vrouw. Hun eisen en verwachtingen vormen feministische agenda’s.

De ontwikkelde kritische aanpak was eveneens gericht op het creëren van nieuwe bevrijdende mythes en archetypen om ze naast de traditionele referenties te plaatsen. In dit proces kwamen fantasie en het vertellen van verhalen te voorschijn als “vrouwelijke” narratieve modellen, tegengesteld aan patriarchale historische legenden, populaire religieuze referenties en traditionele filosofische systemen.

De erkenning van verschillen in de prioriteiten van verschillend gesitueerde vrouwen maakte duidelijk dat universele feministische theorieën slechts een beperkte reikwijdte kennen, en daarnaast valse stereotypen produceren of verkeerde thema’s naar voren schuiven (want hetgeen relevant lijkt vanuit een westers perspectief valt niet

noodzakelijk samen met de noden van vrouwen wiens levens in andere beschavingskaders gevormd zijn).

De vergelijkende aanpak van verschillende postkoloniale literaire werken levert eveneens een bijdrage aan het ontmantelen van de westers-centristische *bias* die in de ontwikkeling van postkoloniale studies aanvankelijk overheerste. Door postkoloniale literatuur te bediscussiëren en meer bekendheid te geven, met lof voor hun volle ontwikkeling en creatieve toe-eigening van twee talen geërfd van het kolonialisme (Portugees en Engels), tracht deze studie het westers theoretisch vertoog terug te brengen tot haar eigen gesitueerdheid, waarbij een platform voor een kritische dialoog, gericht op luisteren in plaats van etiketteren, gecreëerd wordt.

De reeks richtlijnen om de zes teksten vanuit een postkoloniaal perspectief te lezen, waren ten eerste de herziening van koloniale ideologieën als reëliek op Oriëntalistische en “Afrikanistische” drogredenen en het becommentariëren van koloniale herinneringen en haar verdere gevolgen. Ten tweede, de mogelijke overleving van nationalistische of inheemse projecten (in feite hebben deze projecten hun geloofwaardigheid verloren binnen het tijds kader van de gekozen teksten, aangezien deze allemaal een aantal decennia na de onafhankelijkheid geschreven zijn). Ten derde, het ontstaan van een sterk post-euforische sfeer na de onafhankelijkheid die de kritische geest en de zoektocht naar nieuwe collectieve projecten versterkt. Ten slotte werd het creëren en bevorderen van zelfexpressieve strategieën om bij te dragen aan een collectieve identiteit na kolonialisme geïllustreerd in de literaire teksten.

De discussie over manieren van consolidatie (of de afwezigheid daarvan) leidde in deze studie tot de analyse van hybriditeit en multi-culturaliteit in deze gemeenschappen. In sommige gevallen, zoals in Kaapverdië, consolideerde de voorgestelde postkoloniale gemeenschap als een hybride, Creools product. In Mozambique en India is er veel meer sprake van multi-culturaliteit, alhoewel er binnen dezelfde natie spanning is tussen sommige gemeenschappen.

Het nationalistische project viel uit elkaar door intra-nationale spanningen na de onafhankelijkheid. Tegelijkertijd impliceert de discussie van nationale en gemeenschappelijke identiteiten reflectie op internationale relaties en de definitie van de status van een gemeenschap in vergelijking met andere gemeenschappen in een regionale, dan wel een wereldwijde context.

Deze gedachtelijnen werden gebruikt om zes teksten te bestuderen, drie uit de Indo-Engelse literatuur, en drie uit de Lusophone landen van Afrika: de Creoolse casus van de archipel Kaapverdië en de continentale literatuur van Mozambique. Omdat de Lusophone literatuur minder bekend is bij de anglofone lezer, biedt de dissertatie ook een genealogie van deze postkoloniale literatuur aan.

De gekozen vrouwelijke auteurs uit India zijn Nayantara Saghā (met de roman Rich Like Us, 1983, over het Emergency Regime van Indira Gandhi), Arundhati Roy (The God Of Small Things, 1997) en Ghita Hariharan's When Dreams Travel, 1999, haar feministische herschrijving van het befaamde The Thousand and One Nights.

De geselecteerde schrijfsters uit Kaapverdië zijn Orlanda Amarílis, met haar bloemlezing van korte verhalen Ilhéu dos Pássaros (1982), en Dina Salústio, een dichteres die haar eerste roman schreef: A Louca de Serrano (1998). De laatste schrijfster die in deze dissertatie bestudeerd wordt, is Paulina Chiziane uit Mozambique en haar roman Ventos do Apocalipse (1999) die handelt over de impact van de burgeroorlog, gemotiveerd door internationale conflicten, op de geïsoleerde dorpen van onschuldige boeren.

De keuze van schrijfsters en teksten had als doel de creatie van een kleine genealogie van vrouwelijke auteurs in de drie behandelde locaties. Een ander doel was het promoten van minder bekende dimensies van de postkoloniale literatuur in het Portugees en daarmee bij te dragen aan een beter hedendaags overzicht van de wereldliteratuur.

